

ולפי המבואר במשנתנו, הכל מודים, שביו"ט אסור לדוך את המלח כדרכו, וצריך לעשות זאת בשינוי, כי היה לו לעשות זאת מערב יום טוב. [שהרי יודע היה מערב יום טוב שיצטרך לו ביום טוב לבישולו, כי כל מיני בישול צריכים מלח, והיה מועיל לו מה שהיה עושה מערב יום טוב, כי המלח אינו מפיג טעמו גם אם נידוך מאתמול]. ונחלקו בית שמאי ובית הלל איזה שינוי צריך לעשות, כדי שיוכל לדוך את המלח ביום טוב.

לדעת בית שמאי – לא ידוך לא במדוכה של אבן שבה רגילים לדוך בחול, ואף לא במדוכה של עץ, אלא רק בכפ של חרס או בכף של עץ, שדיכה כזו יש בה שינוי גדול והיא לבדה מותרת.

ולדעת בית הלל – אמנם צריך לשנות מדרכו בחול, ולא ידוך במדוכה של אבן, אבל די בשינוי קל, ולכן במדוכה של עץ רשאי לדוך את המלח.

ולדברי רבי מאיר, אמנם דעת בית שמאי כן, שדיכת המלח צריכה שינוי גדול, ומותרת רק בפך של חרס או כף של עץ, ודווקא כמות קטנה, כדרך שרגילים לתת על בשר לצליה, ולא כשיעור שמולחים בה בשר להתבשר. [וכל זה כשדך את המלח בפני עצמו אבל כשדך שאר תבלין מותר שדך אותם בלא שינוי, דך גם מלח בלא שינוי]. **ובית הלל חולקים על כך, ואומרים, שמותר לדוך [אפילו] את המלח ביום טוב [אף בפני עצמו], בלא שום שינוי, ובאיזו כמות שירצה.**

ורב יהודה אמר שמואל פסק כדעת בית הלל כפי דברי רבי מאיר, שאפילו מלח נידוך כדרכו בלא שינוי.^א

וכן דעת רב אחא ברדלא, שביו"ט מותר לדוך אפילו מלח בלא שינוי, במדוכה של אבן, אולם שינוי קל מאד צריך לעשות, ולכן הורה לבנו, שכשהוא דך מלח ביום טוב במדוכה של אבן, יטה את המדוכה על צידה. וכן הורה רב ששת בתוך ביתו, ולכן כששמע קול מדוכת מלח בלא שינוי כלל, אמר, קול זה אינו מביתי.

^א וכל שכן שאר תבלינים כמבואר להלן. [] וכן פסק רב אלפס ... וכן פסק רב יהודאי גאון בהלכות פסוקות. וכן יש מנהג הלכה למעשה ... ומכל מקום אסור לטחון פלפלין ברחים שלהם, משום דמחזי כעובדא דחול ... אבל במדוך של אבן מותר לדוכן בלא שנוי. ואף לפירוש התוספות, דאזלינן לחומרא, מכל מקום שמא דפלפלין מותרין היכא דלא ידע מאי קדרה בעי לבשולי, לפי שהן מפיגין טעמן, ופלפלין נמי מפיג טעמן ... אבל לפי מה שפירש בשם הגדולים דקיימא לן דכל הנדוכין נדוכין כדרכן, יש להתיר אפילו כי ידע מאי קדרה בעי לבשולי, ואפילו לא מפיג טעמו. והמחמיר לדוכן מערב יום טוב הרבה ביחד, יתברך באלקים ובשם המיוחד. [תוס'].